

Komentar na tekst **Demokratie braucht Spiritualität**

Steffen Hartmann, Wochenschrift "das Goetheanum", Ausgabe 9/2023

Naslov teksta, kao i konstatacija na kraju teksta je „Demokratiji je potrebna duhovnost“ odnosi se na komentar o knjizi **Hartund Rosa**, pod nazivom „**Demokratiji je potrebna religija**“.

Da li je to tako s aspekta Tročlanstva i Antropozofije?

Dovoljno je pročitati ono što Rudolf Štajner kaže u GA 332°, Socijalna budućnost, u predavanju od 26. Oktobra 1919. (The Social Future, Legal Questions. The Task and the Limitations of Democracy. Public Law. Criminal Law. 26 October 1919, Zurich)

Ko izostavlja osećajni život u svom razmatranju ljudskog roda, taj zapravo izostavlja svako razmatranje o istinskim pravnim odnosima u socijalnom organizmu.

Kroz svoje osećaje koje uzajamno razvijaju jedan za drugog, ljudi dolaze u takve odnose, da ove odnose utvrđuju, uspostavljaju u pravu.

Dok se ljudski rod razvija na zemlji, on iz sebe, iz svog bića, u raznim periodima razvija snage i sposobnosti, izvesne osobenosti!

Posmatrajući istoriju, tada se nalazi da se proističući iz dubina ljudske prirode, upravo razvijao baš ovaj zahtev za demokratijom. Čovek u svom ponašanju prema drugim ljudima može da uvaži samo ono što sâm oseća kao ispravno, kao primereno sebi. Demokratski princip je iz dubina ljudske prirode postao obeležje ljudskog nastojanja ka socijalnom odnosu u novije doba.

Ovaj demokratski princip je elementarni zahtev novijeg čovečanstva.

Shodno tome ljudi, demokratski, treba da donose odluke koje proizilaze od svakog pojedinca. Mogu da donose odluke o kojima svaki čovek, koji je postao pumoletan, samo time što je postao punoletan, i koji je time sposoban da prosuđuje, odlučuje.

One će zatim prirodno moći da postanu društveno obavezujuće odluke samo kroz to da se postigne većina. Ono što se uliva u takve odluke većine, biće demokratsko samo kada svaki pojedinačni čovek, kao pojedinačni čovek, stoji kao jednak naspram drugog pojedinačnog čoveka. Tada se pak takođe mogu donositi odluke samo o onim stvarima u kojima je taj pojedinačni čovek, kao ravan svakom drugom čoveku, u stvarnosti ravan ovom.

Na tlu demokratije se staviše može zaključiti samo ono što se može prosuđivati sticanjem punoletstva.

Time se iz demokratskih merila isključuje sve ono što se u javnom životu odnosi na razvoj ljudskih sposobnosti.

Znači, demokratija mora biti odvojena od tla duhovnog života, od tla privrednog života. Zatim se između njih utvrđuje istinski demokratski život države, u kome svaki čovek stoji naspram drugog kao sposoban da sudi, kao punoletan, jednak čovek, ali koji takođe odluke većine može donositi samo o onom što zavisi od istih sposobnosti prosuđivanja svakog punoletnog čoveka.

Demokratiji **ne treba duhovnost a još manje religija**, ako pod duhovnošću podrazumevamo **saznanje** a pod religijom **veru, verovanje!**

Mr Đorđe Savić,

Pančevo, 2023.